

Engasjert – målbundet – fri

Torunn Lindland Gaarden hadde ikke tenkt å bli engasjert, og meldte seg ikke inn i Tannlegeforeningen før etter seks år i yrket. Men da var det gjort. Hun har vært første kvinne i mange posisjoner, nå sist som ordfører for NTFs representantskap. Vi møter henne på overtannlegens kontor ved Loddefjord tannklinikk. Det høres ut som om det er i Nord-Norge et sted, men ligger bare en liten kjøretur ut av Bergen sentrum. Der er det mer husbråk enn i hele Hordaland til sammen, og dårlig tannhelse. Det synes Torunn Gaarden er storartet.

Hvordan startet din politiske karriere i Tannlegeforeningen?

– Jeg tenkte alltid at jeg ikke skulle engasjere meg, fordi jeg hadde en far som var så voldsomt engasjert, og jeg ønsket ikke å bli sånn. Derfor meldte jeg meg ikke inn i NTF før i 1978 – etter seks år som tannlege. Men da fant jeg ut at jeg ville prøve meg som medlem, og se hvilke muligheter det kunne gi. I 1981 ble det innført folketannrøkt i noen områder rundt Bergen, og jeg ble trukket inn i tillitsmannsvirksomhet. Mitt første representantskapsmøte var i 1982, og siden gikk det fort. Allerede i 1981 var jeg kasserer i Bergen Tannlegeforening – den første kvinnelige. I 1983 var jeg viseformann og i 1985 formann. Nok en gang den første kvinnelige. Da var jeg 37 år, og det er relativt ungt i Bergen. Jeg var redd for å bli sett på som et morsomt innslag, fremfor et politisk tyngdepunkt for en lokalforening, husker jeg, og måtte våge å sette noen saker på kartet som ikke var helt ufarlige, som for eksempel forholdet og arbeidsfordelingen mellom tannlege og tannpleier.

– Det lyder kjent.

– Ja, det temaet er stadig aktuelt, og vi hadde en debatt på Vestlandsmøtet

Torunn Lindland Gaarden har vært første kvinne i flere verv i Tannlegeforeningen, både lokalt og sentralt. Hvor hun dukker opp neste gang er ikke godt å si, men overtannlege ved Loddefjord tannklinikk kommer hun helt sikkert til å være lenge ennå.

på 80-tallet som var veldig bra, slik jeg opplevde den.

– Hvor lenge var du formann i Bergen?

– En periode, to år. Man får ikke sitte lenger. Slik er regelen. Etter det fortsatte jeg å møte i representantskapet, og ble valgt til å representere lokalforeningen i mange år på rad, frem til tidlig på 90-tallet. Da fikk vi en periode

med dårlig kommunikasjon mellom fylkestannlegen og foreningen. Jeg ble overtannlege samme år som jeg ble formann i BTF, og hadde sterk lojalitet til Den offentlige tannhelsetjenesten og sjefen min der. I og med at vi var i strid med lokalforeningen ble jeg satt ut av dansen. Det var ikke så farlig, syntes jeg. Jeg er en dame med sterke meninger, og var kommet dit hen at det var

viktigere for meg å få uttrykt hva jeg mener, fremfor å bli valgt.

– Hva var grunnen til uoverensstemmelsen mellom fylkestannlegen og foreningen?

– Det var den store tannteknikersaken.

– Og hva dreide den seg om?

– Det dreide seg om at fylkestannlegen, som den gang var Trond Augustson, mente at man skulle kjøpe importert tannteknikk til de pasientene som er prioriterte etter loven, og der samfunnet bærer utgiftene, i den hensikt å gjøre tjenesten billigere. Det var jeg i og for seg ikke uenig i, og det skapte en stemning som var lite trivelig i Bergen Tannlegeforening. For meg var det helt naturlig å stå på arbeidsgivers side, og selv om jeg ikke var veldig aktiv i forsvaret av ledelsen i Den offentlige tannhelsetjenesten, var opplevelsen at jeg ble sett på som en overløper i lokalforeningen.

– Hvor lenge var du ute av politiken?

– Jeg var borte et par-tre år, før jeg kom inn igjen i en ufarlig posisjon; som medlem av valgkomiteen. Jeg tror det var litt av samme grunn at jeg ble foreslått som vararordfører ved valget i 1996. Jeg fikk et fornemt verv og et fett bein – men kunne ikke uttale meg.

– Likte du den rollen?

– Jeg var der i fire år, og etter det satt jeg fire år som ordfører; så jeg må ha likt det på mange måter. Og jeg synes jeg har lært mye om møteledelse. Når man sitter i salen, tror man at man skjønner og får med seg alt som skjer på ordførerbordet, men da jeg kom dit, forsto jeg at jeg ikke hadde skjønnet noen ting.

– For der skjer det litt av hvert, eller?

– Ja, det er utrolig mange strukturer å forholde seg til, og jeg har mange ganger vært takknemlig for å ha Knut Kjølstad der, advokaten i NTF. Han kan alle formalitetene og har vært til veldig god hjelp. Fire år med Bjarne Housken d.y. var også en fin læretid. Han var flink til å drøfte ting med meg fra første stund, og god til å involvere. Jeg måtte kjøre et par saker allerede på det første møtet. For som han sa: «Jeg kan falle død om i morgen, så du må lære det med én gang».

Jeg syntes det var vanskelig til å begynne med, uten noe verktøy til å hjelpe seg med, og laget derfor en

håndbok for ordførerkollegiet, som nå går i arv til Christian Danielsen og Ivar Hoff.

– Hva handler den boken om?

– Der står alle formalitetene. Hvordan man åpner og setter møtet, hvilke elementer som må være med i åpnings-talen, en mal for vedtaksforslag og vedtak, og hvordan man lukker møtet. Den boken har spart meg for mye arbeid, når den først var laget.

Ellers hadde Bjarne Housken og jeg en tradisjon med å møtes på hotellet ettermiddagen før møtet. Da satte vi oss med sakskartet, papirene og et glass vin, og gikk gjennom alle sakene, slik at når morgenen kom og møtet skulle begynne, følte vi oss trygge i samarbeidet. Den tradisjonen har Christian Danielsen og jeg ført videre, og vi har også hatt et veldig greit samarbeid. Jeg er litt uformell, litt kjapp i svingene, og han er mer rolig og ordentlig. Vi har utfylt hverandre på en fin måte. Etter hvert som mannsbastionene faller, ser man forresten at struktur, ryddighet og kontroll, som ikke er det en forbinder med kvinnelige egenskaper, selvsagt kan være det. Der dette kreves, kan kvinner gjøre det minst like godt som menn. Men det er enda mer snakk om å velge rett person, uavhengig av kjønn. Og jeg vil påstå at det viktigste er å være ydmyk, og ikke tro at man skal komme igjennom et møte uten å gjøre feil. Jeg har gjort mange feil, og det er fint for dem som hører på – så ser de at ikke jeg heller er feilfri.

– Hvordan har det vært å ikke kunne si det du mener?

– Veldig vanskelig. Forferdelig vanskelig. Jeg har sett bilder av meg selv der oppe fra, hvor jeg ser så morsk ut at jeg nesten blir redd meg selv. Det er et ansikt som røper mitt mishag. Jeg har prøvd å skjerpe meg etter å ha sett noen av de bildene, og dessuten prøvd å la være å applaudere når jeg synes noe er bra. Det har vært en prøvelse, og akkurat nå synes jeg det er deilig å være et fritt menneske igjen. Jeg trenger ikke lenger ta hensyn til NTFs offisielle holdninger og meninger, jeg kan ha mine egne og gi uttrykk for dem hvor jeg vil.

– Skal du engasjere deg igjen?

– Hvis man er et politisk menneske, kommer man alltid til å være engasjert, og jeg kommer alltid til å blande meg i diskusjonen.

– Blir det comeback i representantskapet, tror du?

– Det kommer an på lokalforeningen og sakene. Det er eventuelt sakene som vil fenge. Og i Bergen er det kamp om plassene til representantskapet. Skulle det være sånn at jeg har meninger som ikke flertallet deler, blir jeg ikke valgt. Og det er heller ikke viktig. Det som teller for meg, er friheten til å kunne gi uttrykk for meninger. Politisk engasjement er ikke noe du skrur av og på. Jeg er opptatt av foreningen og ser utfordringene fremover. Dessuten synes jeg Seierstadutvalgets arbeid er veldig spennende.

– Hvilke utfordringer tenker du på?

– Jeg tenker på at vi skal holde sammen. De offentlig ansatte utgjør bare en tredel av medlemsmassen i NTF. Det blir lett slik at kjøttvekta rår. Jeg er av den oppfatning at vi er så få at vi må prøve å være én forening – men ikke for enhver pris. Det må legges litt i potten fra begge sider, hvis vi skal finne en farbar vei for alle. En kan ikke bare si at vi har det bra, og vi håper at ikke dere får det verre. Mitt inntrykk er at det ikke er nok strekk. I min tid som ordfører har jeg bevisst ikke deltatt i flere hovedstyremøter enn det som har vært nødvendig for å skjøtte jobben. Jeg har hatt behov for å vite noe om hva sakene har dreid seg om, og litt om debatten som går, men har ikke villet kjenne alle synspunktene så godt at jeg ikke har kunnet legge frem sakene på en nøytral måte.

– Er det noe verv i NTF som frister deg nå?

– Jeg har hatt de fleste verv, så jeg vet ikke hva det skulle være. Noen av vervene har jeg fått fordi det ikke har vært noen annen kandidat akkurat da, og jeg har hatt lyst. Det er noe som heter at kan du ikke få den du elsker, må du elske den du får – og så må man vite å gi seg i tide. En skal ikke sitte til man må skytes, avslutter Gaarden uten å se ut som om hun har tenkt å gi seg med det første.

Om hun må skytes noen gang vil tiden vise. Men å lære å elske Torunn Lindland Gaarden kan umulig være særlig vanskelig.

Tekst og foto: Ellen Beate Dyvi